

Науменко Н.С. Вивчення літературної спадщини Т. Шевченка засобами інформаційно-комунікаційних технологій // «Постать Тараса Шевченка у світовому й національному культурологічному контексті»: матер. Всеукр. наук.-практ. конф. за заг. ред. М.І. Степаненка, Л.М. Кравченко – Полтава: видавець Шевченко Р.В., 2014. – С. 120-123

ВИВЧЕННЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ СПАДЩИНИ Т. ШЕВЧЕНКА ЗАСОБАМИ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Наталія Науменко

Інтенсивний розвиток ІТ-технологій неминує призводить до інформатизації вищої освіти, необхідності підвищення якості підготовки фахівців-культурологів з новим типом мислення й культури, які відповідають вимогам сучасного інформаційного суспільства, породжуючи виникнення протиріч: між рівнем розвитку інформаційного середовища і якістю підготовки фахівців до здійснення сучасної культурної комунікації; між обсягом інформації, що постійно збільшується і можливостями індивіда до її сприйняття, обробки, засвоєння, передачі і використання у професійній діяльності. Вирішенню зазначених протиріч сприяє впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у вищу професійну освіту.

Навчально-виховний процес ІКТ орієнтують на досягнення високих результатів навчання студентів за рахунок зміни організації освітнього процесу в виші. Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій на заняттях з вивчення літературної спадщини Т. Шевченка підвищує інтерес студентів-культурологів, розвиває творче мислення, формує позитивно правильне ставлення до знань та інформаційної діяльності, орієнтує на самоосвіту з систематичним використанням ІКТ, а також мультимедіа та Інтернет-ресурсів, оскільки відкриває студентові в зручний для нього час доступ до чималої кількості інформації, за допомогою якої він зможе підготуватися до занять, дізнатися цікаві факти з культурологічних тематик тощо.

Теоретичним й практичним аспектам упровадження та ефективної реалізації засобів ІКТ у освітньому процесі вітчизняних і зарубіжних навчальних закладів присвячено чимало досліджень. У працях В. Бикова, Б. Гершунського, Р. Гуревича, О. Довгялла, К. Доулінга, А. Єршова, Ю. Жука, Г. Кедровича, В. Клочка, М. Лапчика, В. Лецко, О. Локтюшиної, І. Мархеля, Є. Машбица, Ж. Меншикової, В. Монахова, Н. Морзе, І. Роберта, В. Рубцова, П. Підкасистого, О. Співаковського, О. Тищенко та інших учених знаходимо різноманітні площини вирішення проблеми.

Сучасними вченими визначено, що головною причиною недостатньої ефективності використання інформаційних технологій є: відсутність конкретних методик та їх ефективних описів використання в навчальному процесі; дисгармонія між існуючими програмними методиками і сучасними формами навчання; недостатня кількість часу на проведення експериментів, досліджень за допомогою комп'ютера для подальшого застосування досвіду в аудиторії; дуже швидке моральне старіння інформаційно-комунікаційні технології. Застосування сучасних цифрових та мережних технологій може прискорити темпи інформатизації освіти, проте, виходячи із статистичних даних, регулярний доступ до Інтернету в нашій державі дорівнює 11%, тоді як у Європі цей показник становить 50-80%, у Балтії (30-50%) і навіть у Росії (15,5%), що свідчить про те, що сучасна національна освіта має низьку готовність до практичного впровадження ІКТ, і низький рівень комп'ютерної культури молоді, що приводить до обмеження інформації навчально-виховного процесу [4, с. 146].

Тому, на наш погляд, вивчення літературної спадщини засобами інформаційно-комунікаційних технологій є одним із перспективних аспектів. Сучасні ІТ-технології надають можливість студентам при вивченні літературної спадщини Т. Шевченка ознайомитися з необхідними статтями, творами письменника, а також переглянути ілюстрації до творів, невеликий відеофрагмент твору для кращого його розуміння, прослухати аудіокнигу. Особливо популярні серед студентів, що використовують інтернет-технології, сайти, які містять біографічні відомості про Т. Шевченка та його родину й

оточення. Інтернет відкриває широкі можливості перед студентами через велику кількість ресурсів: критичні статті, тексти творів, що вивчаються, історію епохи, персоналії тощо. Дидактична цінність ІКТ полягає в тому, що вони мають прямий вихід на суміжні поняття, які допомагають студентам зрозуміти матеріал, а також дати оцінку тому, що вони вивчають, адже за допомогою інтернет-технологій вони можуть звернутися до словників, підручників, щоб швидко і зручно зрозуміти мову твору, епоху в яку написано твір, культуру й світогляд попередніх поколінь. Шляхом уніфікування методів сприйняття інформації студенти можуть повністю зануритися в дані ресурси для вивчення літературної спадщини Т. Шевченка [2].

Варто зазначити, що одним із перших кроків до інноваційних методів у навчанні став відеопоказ творів Т. Шевченка, а саме – екранізовано твори «Катерина» (1911), «Злива» (1929), «Коліївщина» (1933), «Прометей» (1935), «Назар Стодоля» (1953), «Лілея» (1959), «Наймичка» (1964), «Гайдамаки» (1989); біографічних художніх і документальних фільмів з національного кінематографічного фонду України («Тарас Шевченко» (1951), «Шевченко – художник» (1954), «Імені великого Кобзаря» (1959), «На Тарасовій горі» (1961), «Розповіді про Шевченка» (1963), «Тут жив Кобзар» (1965), «Тарас Шевченко» (1984), «Гілка вербова, гілка тернова» (1989), «Тарас Шевченко. Заповіт» (1992), «Тарас Шевченко. Надії. Спадщина» (1994-1995), «Поет і княжна» (1999), «Гра долі. Яготинське літо» (2005), «Обличчя купюри. Тарас Шевченко» (2008), «Великі українці. Тарас Шевченко» (2008).

Перегляд фільмів і освітніх відеопередач на заняттях використовується для того, щоб студенти могли навчатись як користувачі, фокусуватись на тексті твору, використовуючи допоміжні аудіо- та відео-урипки, таким чином відбувається пряме включення в активний освітній процес. Так наприклад, до мультимедійного видання «Тарас Шевченко – Кобзар» (автор ідеї Дмитро Ломачук) увійшли текст «Кобзаря», твори Тараса Шевченка у виконанні широко відомих майстрів художнього читання (Г. Юра, А. Паламаренко, Н. Крюкова, Н. Ужвій, М. Садовський та ін.), співаків (О. Петрусенко, І. Паторжинський, Д. Петриненко та ін.), на музику М. Лисенка, К. Стеценка,

П. Майбороди, М. Спаринського та інших композиторів, а також наведено їхні творчі біографії. Уперше оприлюднено поему «Гайдамаки» у виконанні Львівського театру імені Марії Заньковецької. Ексклюзивним у мультимедійному компакт-диску представлено вірш «До Основ'яненка» у виконанні Садовського (1913 р.), Шевченкове слово під акомпанування Миколи Лисенка, виголошене у 1905 році.

Як бачимо, у ході вивчення літературної спадщини Т. Шевченка необхідною умовою є ілюстрування матеріалу, адже студентам значно легше сприймати великий обсяг інформації, тому було дібрано інформаційний ряд, який дозволяє вивчити традиції, пов'язані з епохою великого Кобзаря; переглянути матеріали, які включають в себе екранізацію творів Т. Шевченка та відеозаписи театральних вистав. Студенти мають можливість, переглядаючи відеофрагменти, порівнювати їх, виявляють особливості гри акторів, настроїв, переданий акторами глядачеві, а також відчуті себе режисерами-постановниками чи художніми критиками певного мистецького матеріалу, що формує у них уміння менеджерів арт-проектів, які розуміють специфіку роботи з акторами, режисерами, сценаристами та ін. [4].

Використання ІКТ у процесі вивчення літературної спадщини допомагає вирішенню таких завдань: зацікавлення творами Т. Шевченка сучасної молоді (тут діє такий методичний прийом, як «перенесення» зацікавлення з одного предмета на інший, тобто, при вивченні творчої спадщини Кобзаря засобами новітніх технологій варто спиратися на інтерес сучасної молоді до комп'ютерів, зокрема – до різноманітних комп'ютерних програм); унаочнення навчального матеріалу (за допомогою комп'ютерної медіа теки можна поєднати чуттєві, слухові та зорові компоненти впливу на сприйняття художнього тексту студентами). Це може реалізовуватися у аудіо- чи відеоінтерпретації художнього тексту при одночасному супроводі ілюстраціями та можливими графічними зображеннями до твору); самоконтроль студентів (тестування, виконання контрольних вправ, проблемних завдань засобами комп'ютерних програм); виконання творчих робіт різного роду (створення за допомогою комп'ютерних технологій власних творчих проектів: доповідей, рефератів, есе,

критичних статей, презентацій, портфоліо тощо, які розкривають аспекти творчості Т. Шевченка).

Отже, вивчення літературної спадщини Т. Шевченка засобами інформаційно-комунікаційних технологій сприяє якісному оновленню і поліпшенню організації освітнього процесу, тим самим сприяючи високому рівню сприйняття матеріалу студентами та формування у них інформаційної компетентності, що матиме вияв у високопрофесійному використанні інформаційно-комунікаційних технологій у майбутній практичній діяльності культуролога як менеджера індустрії дозвілля.

Список використаних джерел

1. Інформаційні технології в навчанні. – К.: Видавнича група ВНУ, 2006. – 240 с.
2. Компьютерные телекоммуникации – школе. Пособие для учителя / под ред. Е.С. Полат. – М., 1995. – 168 с.
3. Пермінова Л. Використання мультимедійних ресурсів у процесі проведення уроку / Л. Пермінова. – Херсон: РІПО, 2007. – 68 с.
4. Співаковська-Ванденберг Є.О. Проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій при вивченні зарубіжної літератури [Електронний ресурс] / Є.О. Співаковська-Ванденберг // інформаційні технології в освіті. – : [сайт]. – Режим доступа: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/itvo/2010_5/20.pdf (дата звернення: 11.03.2013). – Назв. з екрана.